

PAULINUS DE NOLA , *POEMUL XXVII (II)*

(continuare din numărul trecut)

Poem în cinstea lui Niceta de Remesiana, episcopul dacilor, care venise la Nola pentru a doua oară la sărbătoarea sfântului Felix¹

205. De aceea, Felix, mă rog să vină și-ai tăi prieteni,
tu de aici poștește-i, de dragul meu, la praznic:
Voi, fericiții, ce locuiți a raiului grădină
și odihniți l-altarul Domnului preafnalt,
frumoasă ceată de apostoli și părinți străbuni,

210. Și căpetenii, pe care în două cete îndoit
Domnul v-a însemnat și v-a numit cei doisprezece,
păgâni și popor sfânt, chemați la Împărăția cerească,
ruga mea smerită o îndrept spre voi, sfinți și profeți,
ce-ați proorocit că Domnul lua-va trupul de om²,

215. și voi, martirii morții Mielului și învierii
cu trupurile voastre și sângele vărsat de voi³,
și voi ce un singur neam sunteți din stirpe-naltă,
Avraam supusul, Isac cel sfânt, Iacov cel blând,
ei v-au născut lui Dumnezeu, multă sămânță,

220. și în două despărțiți, pe fapte bune ori rele,
ca stelele pe cer, ca pulberea în pământ⁴;
azi datoria de credință, știu eu, față de Felix
v-adună aici la praznic de pretutindeni
ca cinste pentru mucenicul sfânt și drag.

225. Nu cutez să cer cinstire așa de mare,
să-mi vină în ajutor numaidecât toți sfinții

¹ Traducere după textul ediției J. P. Migne, *PL*, 61, col. 648-663

² *Dan.* 9, 24-27; *Mih.* 5, 1; *Is.* 7, 14; *Zah.* 9, 9.

³ *Apoc.* 7, 14.

⁴ *Fc.* 22, 17; *Fc.* 28, 14.

de-aș fi atât de vrednic, ca glas de turturică,
ce răspândește pe-ntreg pământul bucurie
să răsune prin gura mea, căci glas divin

230. se cuvine a împodobi praznicul lui Felix,
și fiindcă Niceta, fiu al Domnului și preot,
mi-a fost trimis din depărtări și astăzi iată
a sosit, bărbat pe cât de bun și învățător,
pe-atât de sfânt, suflet ce-nfrânge trupul.

235. Oh, dacă un heruvim, cu un clește, ar lua
un cărbune aprins de la altarul Domnului,
și ar arde buzele neștiutoare ale păcătosului
și să-mi golească gura de vorbe neînsemnate⁵,
ca nu cu gura mea, ci cu gura lui Niceta,

240. să pot vorbi cu mult mai mare vrednicie,
ca vorba aspră și stângace de păcătos neștiutor
să nu rănească urechile neprihănite și învățate.
Dar fiindcă alături stă însuși învățătorul meu,
și-l pot privi adesea cu toată cinstea cuvenită,

245. cum oile ostenite-și priveau păstorul, pe Iacov,
privindu-l pe înțelept, pieptu-mi nepriceput și sterp
se umple, poate, de-un gând bogat în roade.
Niceta, de Domnul binecuvântat, blând ca El,
păstor de oi și capre, precum fusese odată Israel,

250. le dă din apa vieții; și el, cu același gând,
ia trei vergi din trei copaci neasemenea,
le vâă în apă, și-adună oile, le-ngreunează și
însemnează mieii nenăscuți cu vergile în trei culori,
ca, după semn, să se cunoască odrasla turmei sfinte⁶.

255. Dar turma lui Laban nu-i însemnată, iar semnul
i-arată pe cei de partea vieții, căci moarte este
a nu primi vreodată însemnul lui Hristos⁷.
Așa-nnoiește harul sufletul sterp în numele Treimii,
și Duhul, ca un soț, le umple odată cu Cuvântul.

⁵ *Is.* 6, 6-7.

⁶ *Fac.* 30, 35-42.

⁷ Paulin face referire la semnul Crucii.

260. Biserica, fecundă în feciorie și mântuitoare,
înseamnă înăuntru pe cei născuți în Domnul,
când, privind cele trei vergi, soarbe Cuvântul,
primind lumina chipului nemuritor. Precum
femeia stearpă naște șapte prunci, iar alta-i pierde,

265. Domnul înalță pe smerit, coboară pe cel mândru⁸.
Iar eu, văzându-l pe Niceta, ca pe-un izvor,
precum oaia însetată, alerg, secătuit, la apa vieții,
deodată simt crescându-mi inima în sân,
privind la învățătorul și primind hrană,

270. văzut-am multe vergi în pieptul său,
și am sorbit culoarea ce mi-apare înaintea,
iar duhu-i m-a scăldat în stropi divini de rouă.
Să nu uităm, cele trei nuiele pot fi, dacă doriți,
în ochii noștri, și tainele ascunse ale Împărăției.

275. Un patriarh alege trei nuiele din trei arbori,
de stirax parfumat, platan ușor, nuc viguros,
platanu-i Duhul, stiraxul, Fecioara, nucul, Hristos,
cum își întinde platanul departe ramurile umbroase,
Duhul zămislit-a pe Hristos, umbrind Fecioara⁹.

280. Ramura de stirax este floarea înmiresmată
culeasă de Fecioară din arborele lui David.
Hristos e nucul, că miezul nucii se află înăuntru,
acoperit în afară de coajă verde și amară.
este Hristos Dumnezeu în trupul nostru îmbrăcat

285. cu pieritoare carne, hrană în cuvânt și cruce amară,
vârtoasă este scoarța crucii, dar crucea este hrană,
fiindcă în miezul ei se află carnea divină a lui Hristos.
Dar crucea e și dulce, căci sus, pe lemnul crucii și-a dat viața
Cel ce e viața. De lemnul crucii atârnă viața mea,

290. ca să trăiesc în Domnul. Ce îți pot da, Hristoase,
pentru viața mea? De-aș apuca potirul mânturii¹⁰,
în mâna dreaptă și, ridicându-l, să ți-l aduc ofrandă,

⁸ *Iac.* 4, 6.

⁹ *Lc.* 1, 35.

¹⁰ *Ps.* 115, 3-4.

ca, dintr-o sorbitură, să mă cufund în sfânta-ți moarte.
Ce pot să fac? De mi-aș lăsa trupul pradă în flăcări,

295. m-aș rușina, de mi-aș da sângele, nu ți-aș plăti
ceea ce îți datorez, fiindcă m-aș da pe mine mie,
orice aș face, jertfa-mi va fi mereu fără însemnătate,
căci tu mi-ai spălat mie păcatele, Hristoase, nu ție,
când răstignit și chinuit ai fost de robi nevreznici¹¹.

300. Ce dragoste ar răsplăti-o pe a ta? Stăpâne,
ai luat firea mea, ca eu, robul, să iau firea ta¹²; oare
nu-i lucru mare să dai un lucru pieritor și să te mântuiești?
Să schimbi ce-i trecător cu ce-i veșnic, să vinzi pământul
Pentru a cumpăra cerul? Scump a cumpărat Hristos,

305. murind pe cruce, în chip de sclav, îndură chinuri,
pentru a plăti cu scumpu-i său sânge slugi ticăloase.
Dar ce să fac? Voi cuteza să mă înalț spre înaltul cer,
voi îndrăzni să mă încred în aripile mele slabe?
Slăvind martirul cel vestit, așa cum mi-este obiceiul,

310. deodată, m-am ridicat spre ceruri fără de veste,
zburând deasupra stelelor și am pătruns cu mintea,
tenace, în cuvântarea mea, până la izvorul lucrurilor.
De unde vine acest curaj? Ce adiere mă înalță?
Plin de mândrie, nu mă cunosc, mintea se semețește,

315. îl simt pe Niceta, ce lângă mine s-a așezat acum,
cum mă atinge și respiră atât de aproape încât
duhul său plin de vigoare mă-nvăluie și mă pătrunde,
și, prin puterea sa, se iscă o flacăra nemaivăzută,
ce-mi încălzește cu o surcea aprinsă fibrele înghețate.

320. Îmi voi înăbuși gândul trufaș, nici nu voi încerca
eu, atât de mic, să spun lucruri mari, ci voi vorbi
ca om mărunț ce sunt, de lucruri cât mai pământești.
Nu pot slăvi cum se cuvine un sfânt ca Felix
fără a lăuda pe Domnul, primește-mă, la sânul tău

¹¹ *Is.* 53, 4-5.

¹² *Filip.* 2, 7-8; *In.* 3, 16.

325. cel părintesc, sfinte Niceta, să-mi reazem capul
de pieptul tău învățat și să-l așez pe inima ta cea bună,
presară-ți sarea înțelepciunii asupra neștiinței mele
scaldă-mi simțurile însetate din nesecatul tău izvor.
Voi spune iarăși bucuros, și-abia crezând cinstea aceasta

330. Voi întreba fără încetare: Spune, te-ai întors? Zic eu.
Te am aici, Niceta? Pân-acum înfrigurat și cu durere
în suflet te-am așteptat și zi și noapte, fără încetare,
de patru ani¹³, venit-ai, în sfârșit, înapoi la mine
și mulțumesc că te-a adus Hristos, chiar mai târziu.

335. Cât m-am temut că te-a oprit dușmanul în provincii,
Iar nori grei de războaie¹⁴ te vor împiedica să vii!
Dar tu ai trecut peste piedici, lanțuri ce ne țineau departe
unul de altul ai rupt, nici marea, nici osteneala,
nici goții, nici frigul, greu de îndurat, nu te-au oprit.

340. Cu adevărat, Niceta, în marile încercări, ai fost
învins de dragoste și învingător al greutății,
puternic și neputincios tododată, dar fără slăbiciune,
învins de prietenie, învins de dragostea lui Felix,
cu dulce pietate, tu ai învins aspre osteleni.

345. Acum, sfinte părinte, dă-mi mâna și-ascultare,
să strângem palmele cu lanț de prietenie,
să ne unim unul de altul cu legământ drept,
și depărtându-ne un pas, să-mpărtășim istorii.
În grabă, vreau să povestesc și să-i arăt părintelui

550. tot ce-am făcut în vremea când a fost departe.
Cui, mai bine, aș putea să-i spun ce-am săvârșit,
să amintesc cele făcute pentru noi de către Felix,
dacă nu celui ce îmi poartă grijă? Învățător, părinte,
va încuviința ce-i bun, va osândi ce-i rău,

555. va îndrepta greșeala și, cu blândețe, va îndruma,
va ajuta cu rugăciuni lucrarea, va binecuvânta ca preot,
și va străbate în lung și-n lat biserica lui Felix, și-așa

¹³ Niceta îl vizitase pe Paulinus la Nola în 398, deci cea de-a doua vizită a fost în 402.

¹⁴ În anul 396, goții însoțiți de regele Alaric au traversat Peninsula Balcanică și se îndreptau spre Roma. Îngrijorarea lui Paulin pentru Niceta este justificată.

îl va purta pe Felix în pieptul său, în suflet,
și, plin de prețuire, se va simți ca acasă.

360. Vino, așadar, părinte, unește-ți pașii cu ai mei,
să te călăuzesc și să-ți înfățișez lucrările încheiate.
Vezi acest lăcaș la care se ajunge printr-o poartă,
a fost înainte un portic dărăpănat cu învelișul înnegrit,
acum, cu zugrăveală și nou acoperiș, a renăscut.

365. Aici, iată-un antreu pătrat ce se deschide-n câmp,
a fost mai înainte o grădiniță cu iarbă neîngrijită,
cu pământ rău, ce nu dădea verdețuri de nici un fel.
Dragostea sfântului m-a îndemnat să construiesc aici

370. această galerie, mi se părea că biserica, ea însăși,
așteaptă această podoabă, pentru ca porțile din față,
văzute de departe, să dea cinstului așezământ
o înfățișare veselă. Fațada sa, strălucitoare, deschisă
cu porți boltite și două uși, scaldă în lumină lăcașul

375. de dincolo de falnicul mormânt ce-acoperă
trupul adormit al lui Felix, sfântul martir,
care privește bucuros de pe un tron strălucitor
antreul scaldat în lumină prin ușile deschise,
se veselește că zidurile bisericii sale sunt covârșite

380. de mulțimi pioase, iar marele lăcaș, plin cu oameni,
își deschide ușile pentru a lăsa să treacă puhoai nesfârșite.
Biserica ce-adăpostește mormântul preasfântului martir
și-a lepădat vechimea și haine noi a îmbrăcat.
Trei mâini de meșteri i-au dat multele podoabe,

385. în primul rând, tâmplari și lucrători în marmură,
apoi un pictor care a zugrăvit chipuri divine.
Privește, ce splendoare, cum în lăcașul renăscut
surâde lemnul sculptat pe tavan scânteietor și pare
a fi nu lemn, ci fildeș. Iar lustrele înălțate până sus,

390. la acoperiș, sunt prinse în chingi încolăcite de aramă,
de care atârnă facile, legate-n funii, cu firavă lumină
în întuneric, lumină ce pâlpâie în adierea lină.

Bolta, ținută înaintea de piloni, stă pe coloane,
banala cărămidă s-a înlocuit cu-o marmură scumpă.

395. Să revenim în atriu, privește chiliile așezate
în portic, pe două rânduri, în dreapta și în stânga,
sunt cămăruțe construite pentru oamenii de bine,
mânați aici, la marea prăznuire a sfântului Felix,
de dorul rugăciunii, nu să benchetuiască.

400. Ferestrele acestor chilioare așezate atât de sus,
aproape de acoperiș, au toate priveliști minunate,
ale altarelor ce adăpostesc acum trupuri de sfinți.
Căci și cenușa apostolilor stă sub sfânta masă
și răspândește mireasma cea plăcută lui Hristos

405. atunci când se aduce sfânta jertfă la liturghie.
Aici e sfântul Andrei, pescar trimis la Argos,
tăcere a învățat trufașe limbi flecare,
popoare a dezlegat din rătăcirea cea nefastă,
iar lanțurile lor frânte le duse lui Hristos,

410. apoi, stropi cu al său sânge Patrasul tesalic¹⁵.
Aici este Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul,
cel ce-a fost ușă a Sfintei Evanghelii, sfârșitul Legii,
vine ca oaspete la mine și la Felix, iar în altar
cenușa sa preainalță mormântul acestui frate.

415. Aici se află și acel apostol, cel necredincios,
Toma Didimus; lui, șovăielnic, Hristos i-a îngăduit
să se îndoiască pentru credința noastră, ca noi
să ne întărim în ea și să îl proslăvim pe Domnul,
mărturisind că a înviat Iisus cu adevărat din morți

420. cu trupul, apoi i-a arătat deschise răni pe trupul său¹⁶.
Iar ziua va veni, când se descoperă ca Dumnezeu,
și tremurând călăii, nesupușii, vor recunoaște atunci
urme de cuie înfipte de ei, demult, pe trupul de lumină,
aici se odihnește Luca, doctor în știință și în cuvânt,

¹⁵ Conform tradiției, Sfântul Apostol Andrei a fost înmormântat în cetatea Patrae din Ahaia, după ce a fost răstignit pe cruce de prefectul edesenilor.

¹⁶ *In.* 20, 25-29.

425. odinioară-i vindeca pe cei bolnavi la trup cu leacuri
omenești, acum vindecă răni din suflete bolnave,
căci scris-a el evanghelia, leac pentru viață.
Alături stau martorii pietății, credinței și virtuții,
Agricola, Vitalis, iar lângă ei, Procul cel sfânt,

430. și mucenița Eufimia, cea care în Calcedon,
a stropit țărnul cu sfânt-i sânge fecioresc,
Vitalis și Agricola și Procul sunt la Bologna îngropați,
credința ce au jurat la arma pietății îi chemase,
și-o neasemuită biruință le-a pus cununa mântuirii

435. pe trupurile lor slăvite și ținute cu piroane.¹⁷
Aici sfântul Nazarie (ale cărui moaște le-a trimis în dar
cu evlavie, semn al credinței, Ambrozie cel nobil¹⁸)
binevoiește a vieții cu Felix împreună, a-i fi tovarăș,
și prin prezența sa, sporind frățeștile lăcașuri.

Traducere din limba latină și note de Eugenia Cristea

(va urma)

¹⁷ Agricola și Vitalis au fost crucificați deodată la Bologna în 304.

¹⁸ În 395, Sfântul Ambrozie al Mediolanului, în urma unui vis, descoperă moaștele mucenicilor Nazarie și Chelsie (martirizați împreună în anul 76 d.H.) și le așează în biserica Sfinților Apostoli din Milano.